

letih, ko še ni presodkov, ko ni še premagati hudih strast in odpravljati slabih razvad, naj lože se duša izomika. Lončar ne čaka, da bi se zemlja, katero hoče izobraziti, uterdila. Jean Paul govori od tega v „Levani“ I. del: Ako Rusô Boga in tedaj vero prihranjuje kot dedšino častiljivi starosti od svojega ravnanja, izvzemši velike duhove, ne more večje vneme in ljubezni do vere pričakovati, kolikor oče v Parizu otroške ljubezni, ki se otroku še le tačas prikaže, ko ga ne potrebuje. Kedaj se namreč naj svetejše reči globokejše vkoreninijo, kakor v nežni starosti nedolžne mladosti? „Pustite tedaj, da mati moli s otrokom, in sicer tem preje, čim bolje. Kdo more v nežna otročja serca vsejati seme pobožnosti, kreposti, strahu božjega, ljubezni do Boga in do bližnjega, kakor ljubeča mati. Kako lepo je prizadetje materno, ko hoče svoje otroke izrediti v ljubezen do Boga. Nikar ne recite, otroci ne razumó molitve in kaj pomagajo prazne besede. Ako tudi otrok ne razumeva vseh besed, vendar se pobožnosti navzame nežno serce; otrok pobožen postaja, ako tudi besed pobožne molitve ne razumeva. Mati gotovo veliko vpliva na otroka, tedaj tudi na njegovo versko in nravno odgojo. Z zgledom in pobožnostjo naj vsaja pobožnost v mlado serce, da bode zgodaj kalila in o svojem času bogat sad donašala. Verno zaupanje do Boga Očeta v nebesih naj raste z otrokom, in kolikor postaja krepkeje na duhu in telesu, toliko terdnejša naj bo njegova vera. Dober zgled je prvi in naj potrebnejši, pa tudi naj zdatnejši pripomoček. Veliko bolj človeka to gane, kar vidi, kakor to, kar sliši; „bolje verjeti svojim očem, kakor tujim ušesom“, pravi navadni prigovor. Izgled je pa toliko močnejši, kolikor višej cenimo tistega, katerega si jemljemo v zgled. Ni pa otroku večje veljave na svetu od veljave starišev. Kerščansko življenje starišev tedaj neizrekljivo veliko vpliva na otroke. V otročja serca naj se vseje seme kerščanstva, zgled starišev naj ga varuje in odgoja, da se lepo razcvita pri mladeniču, in blagonosni sad prinaša v možkih letih. — Kedar bo mladina v veri dobro izobražena, potem se bode razcvitala kerščanska pobožnost ne le v družini in v šoli, temveč tudi v srenji, cerkvi in deržavi v blagor in stanovitno srečo človeštvu.

Nabira prirodnin. *)

(Konec.)

Zadnji in peti oddelek rastlinske zbirke nareja zbirka najlepših trav, gob in mahov, katere je treba kakor listje na papir prilepiti.

Kedar ogledujemo razne dele posamesne rastlinske zbirke, kateri se more s časom pridjati tudi kaka inozemska rastlina (posebno oddelku semen in lesa), ozirajmo se tudi na najjimenitniše in najpotrebniše pri

*) Glej na 236. str. 2. točko prodavanj na II. skupščini herv. učiteljev.

koristnih rastlinah, pri plevelu in pri cveticah, — strupene rastline je bolje, kar take v cvetji ali o času, kedar dozore s semenom ogledovati, kakor pa shranjevati jih. Največ pa koristi nabiranje in večkratno ogledovanje posamesnih delov tako, da si učenci najlože ogledajo veliko množino lepih podob in oblik, ter se prepričajo o bogastvu in lepoti stvarjenja, kar dostikrat odvrta ono brezmiselno in terdoserčno hladnost, s katero se neomikani človek do narave obnaša.

Tretji večji oddelek šolske zbirke prirodnin je pa ona živalstva. Pri nekaterih manjših in nižih verstah živalstva morejo se nabirati, na pr. žuželke, hrošče; k zbirki metuljev ne svetujem. V višjih oddelkih pomagati in zadostevati morejo pa že podobe, ohrodja in natlačeni eksemplari. Vendar natlačeni eksemplari naj se bolj redko iščejo, ker taki veliko prostora zavzemajo, nekaj pa tudi ker izhlapé škodljivi arsenik. Bolje so ohrodja in snažne živalske čepinje, kakor od ptičev, kuščaric, katere se dajo v mravljiščih prav dobro narediti. Vsaj je znano, da glava kake večje ribe, glodavca ali mesojedca največkrat zadostuje.

O vrednosti dobrih podob za nauk obširniše govoriti zdi se mi nepotrebno, tù le opomnim, da naj se pri nakupovanji tacih nikar ne gleda na par krajcarjev.

Da pa je zbirka popolna, naj se ji prideva še dvoji prostor ali oddelek. Ena skrinjica naj bode za fabriške izdelke, druga pa za posebnosti in starine. Kajti vsega, kar otroci seboj v šolo prineso, ne moremo in ne smemo kar naravnost odstraniti, ker kakšna reč vtegne biti vendar le zanimiva in morda kaj vredna. V ravno kar navedene predale se pa zopet ne sme vverstiti, ako nočemo reda motiti. Tù sem spadajo znameniti in pomenljivi fabriški izdelki kraja ali okolice, katerim se more marsikaj podučnega pridjati o nauku, obertnosti in umetnosti, kakor tudi stari denar, posodje, orodje, sploh kar je znamenito in vredno, da se shrani. Vendar naj tukaj učitelj pazi, da ne nabere množino stare, nič vredne šare in starine, kajti, kedar se otroci vnamejo za nabiranje, prinesó marsikaj, kar dostikrat vse drugom sliši, kakor pa v šolsko zbirko. Ker je pa predstava reči za podučevanje na podlagi ogledovanja le takrat potrebna, kedar otroci stvari ne poznajo ali jo le redkokrat in le poveršno vidijo, a je vendar želeti bolj natanjčnega in večkratnega ogledovanja, da se posamesni deli, kateri stvar sestavljajo i. t. d. dobro spoznavajo, razvidno je tedaj, da je treba iz zbirke vse odstraniti in izključiti, kar otroci vsaki dan vidijo ali si lahko ogledajo. Kdor bi hotel n. pr. otrokom počitati strojarstvo, predenje in tkanje, bi pa iz tega namena vzel v zbirko košček usnja ali platna, bi gotovo nespametno ravnal. Nasproti se pa razume samo ob sebi, da se ne smejo izvanredne reči in izdelki, na pr. košček pergamenta, košček starega, preumetnega damasta ali košček mrež (špic) i. t. d. iz zbirke odstraniti. Da se zbir-

ka more vravnati po prostoru je očitno, zato naj se ne prezira prava mera pri tem, kar se jemlje v zbirko.

Sploh mislim, da je iz tega razvidno, kako se more za vsako šolo zbirka, katera skoraj nič ne stane, s pridnostjo in vztrajnostjo omisliti, in tako prirodopisni nauk prav zelo pospešiti, ter zraven koristnih vednosti še marsikaj pridobiti, kar je za kazavni nauk velike vrednosti.

Govekar.

V o d a.

Talet iz Mileta, eden sedmih gerških modrijanov in prvi jonskih prirodoslovnih modrijanov, je rekel pred 2000 leti: „Pervina vseh stvari je voda, iz vode je vse in v vodo se vse vrača“. Globokejši znanje narave nam sicer kaže, da je to pretirano in enostransko, vendar nam pove ta izrek, da so že v starodavnih časih poznali, kako silo važna je voda v naravi. Ako je Talet govoril le od ene same pervine, od vode, terdili so vendar že v nekdanjosti, da je vse, kar je na zemlji, sploh vse v vesoljnosti sestavljeno iz štirih pervin: iz zraka, vode, ognja in persti. Tako so terdili do novejših časov. Še nemški pesnik Schiller govori od starih pervin. Še le konec 18. stoletja, ko ste se vzlasti na Angleškem in Francoskem prirodoslovje in kemija močno povzdignili, je padla teorija od pervin in spoznali so, da je v naravi veliko (nad 60) pervin, t. j. enojnih snov, ki se ne dajo razdrobiti v razne snovi, niti niso sestavljene iz raznih snov; une štiri poprej imenovane pervine, prvotne snovi, niso nikakor enotere snovi, marveč ali zveze, ali sestave mnogih pervin. Ko je Anglež Priestley prvi zapazil, da se pri sežiganji vodenogaza s pomočjo kislogaza nekaj vode vsede na posodo, izumil je, da je voda sestavljena iz kiselca in vodenca, to so tudi poterdile skušnje angleških prirodoslovcev Watt-a, Cavendisha in Francoza Lavoisier-a, to vse je bilo konec 18. stoletja. — A tukaj ni govorjenje od fizikalno-kemičnih lastnosti vode, tudi o tem ne, da se voda nahaja v troji skupnosti (sterjena, tekoča in v zračni podobi), dosti je, da zavračamo le na nekatere njene lastnosti. Pred vsem je tukaj njena zanimiva zmožnost, da veliko terdih ali sterjenih reči v tekoče spreminja ali razkroja. A ne, da bi voda samo terde snovi razkrojevala, temveč razkroja ali poserka tudi zračne (plinove). Navadna voda ima tudi, kar je prav zanimivo za gospodarstvo v narodi, poleg veliko terdih snov zmirom tudi nekaj podnebneга zraka in ogelnokislina. Ko bi voda ne mogla razkrojevati drugih telesnin, bi tudi skoraj vse kemične spreminjave nehale, kajti akoravno izrek: „*corpora non agunt nisi fluida*“, t. j. snovi se kemično spreminjajo le takrat, ko so razkrojene, ni veljaven vsikdar, vendar pa velja za večino kemičnih sprememb. S tem pa nikakor ni še vse povedano, kako veljavo ima voda za